

Tēze. Derīgo izdevumu atņemšana lietai nav uzskatāma ar apdrošināšanas risku cēloņsakarīgi saistīts notikums, kuriem iestājoties paredzēta apdrošināšanas atlīdzība.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2005.gada 19.oktobra**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 651

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šāda sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Namatēvs,
senatore R.Saulīte,
senatore M.Zāgere,

piedaloties *M.Z.* pārstāvei *I.G.*, apdrošināšanas a/s „Balta” pārstāvei *I.R.* un SIA „Krista Kristiāna” pārstāvei *S.L.*,

2005.gada 19.oktobrī izskatīja atklātā tiesas sēdē Rīgā prasītājas *M.Z.* kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 1.jūnija spriedumu *M.Z.* prasībā pret apdrošināšanas akciju sabiedrību „Balta” ar trešo personu lietā – SIA „Krista Kristiāna” par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu.

Noklausījies senatora R.Namatēva ziņojumu, *M.Z.* pārstāves *I.G.* paskaidrojumu, ka spriedums atceļams, apdrošināšanas a/s „Balta” pārstāves *I.R.* un SIA „Krista Kristiāna” pārstāves *S.L.*, paskaidrojumus, ka spriedums atstājams negrozīts, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

Pamatojoties uz Civillikuma 927., 1635., 1649., 1779., 1784. pantu, likuma „Par apdrošināšanas līgumu” 24.pantu, prasītāja *M.Z.* cēlusi prasību pret apdrošināšanas a/s „Balta” par apdrošināšanas atlīdzības Ls 13 943,99 piedziņu, norādot, ka uz 2001.gada 17.oktobra un 2001.gada 13.novembra pirkuma līgumu pamata pieder nekustamais īpašums Rīgā, [../] ielā 31. 2001.gada 14.novembrī noslēgusi ēku apdrošināšanas līgumu.

Pēc pirkuma līguma noslēgšanas konstatējusi, ka īpašuma pagrabstāva telpas aizņem SIA „Krista Kristiāna”, kura nepiekrita nomas līguma noslēgšanai un pret to tika celta prasība par izlikšanu. Prasība 2002.gada 22.aprīlī tika apmierināta.

2002.gada 24.maijā konstatējusi, ka puspagraba telpās tiek veiktas darbības, kuru rezultātā tiek bojāts namīpašums. Bija bojāts sienu apšuvums, grīdas flīžu segums, logu un durvju ailes, kā arī nodarīti citi bojājumi, kuru apmērs tika noteikts Ls 13 943,99 apmērā.

Par notikušo tika ierosināta krimināllieta, kura izbeigta noziedzīgā nodarījuma sastāva trūkuma dēļ, atzīstot, ka SIA darbinieces I.J. darbība bijusi prettiesiska, taču trūkst tīša noziedzīga nodarījuma sastāva obligāts priekšnosacījums – subjektīvā puse nodoma formā.

Apdrošināšanas a/s „Balta” atteikusi izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību, norādot, ka nav iestājies apdrošināšanas risks, sašaurināti tulkojot likuma „Par apdrošināšanas līgumu” 24.panta otrās daļas 1.punktu.

Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2003.gada 4.jūnija lēmumu lietā kā trešā persona tika pieaicināta SIA „Krista Kristiana”.

Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesa kā pirmās instances tiesa 2004.gada 26.janvārī prasību apmierināja daļēji un piedzina no apdrošināšanas a/s „Balta” Ls 13 676,99 un tiesas izdevumus Ls 338,83.

Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2005.gada 1.jūnijā prasību noraidīja un piedzina no M.Z. par labu apdrošināšanas a/s „Balta” tiesas izdevumus Ls 169,42.

Civillietu tiesas kolēģija atzina, ka īpašums tika apdrošināts pret uguns, dabas stihijām, šķidruma vai tvaika noplūdes un trešo personu prettiesiskas rīcības risku. Saskaņā ar apdrošināšanas noteikumu 2.4.punktu, kas ir līguma neatņemama sastāvdaļa, trešās personas prettiesiska rīcība ir zādzība vai tās mēģinājums, laupīšana, vandālisms, sprādziena izraisīšana, transporta līdzekļu uzbraukšana. Taču policija nav apstiprinājusi apdrošināšanas riska fakta iestāšanos.

Nav pamata uzskatīt, ka SIA darbinieces I.J. rīcība bijusi prettiesiska, jo SIA „Krista Kristiāna” strīdus telpas lietoja uz nomas līguma pamata un šā līguma laikā veica kapitālo remontu, kas ir derīgie izdevumi (uzlabojumi). Prasītāja atteicās apmaksāt derīgos izdevumus un SIA, atbrīvojot telpas, izvāca no tām sev piederošās mantas. Noņemot piekaramos griestus, santehniku, signalizāciju, ventilāciju, elektriskās ierīces un citas sev piederošās lietas, SIA nav bojājusi prasītājai piederošo īpašumu.

Kasācijas sūdzību par spriedumu iesniegusi prasītāja *M.Z.*, lūdzot spriedumu lietā atcelt.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja norādījusi, ka tiesa vadījies no Civillikuma 865., 1635.panta, kas regulē attiecības starp ēkas īpašnieku un telpu lietotāju, lai gan šādi apstākļi būtu vērtējami tikai tad, ja SIA „Krista Kristiāna” būtu vērsusies ar prasību par ieguldījumu atmaksu. Tiesa piemērojusi materiālo tiesību normas un vērtējusi apstākļus, kas neattiecas uz izskatāmo prasības priekšmetu.

Izskatot prasību par apdrošināšanas atlīdzību sakarā ar trešās personas prettiesisku darbību, tiesai bija jāvadās no likuma „Par apdrošināšanas līgumu” 24.panta. Vienlaicīgi tiesa sašaurināti tulkojusi līgumā ietverto apdrošināšanas risku uzskaitījumu un nav vērsusi uzmanību uz to, ka apdrošināšanas noteikumu 2.4.punktā minētais risku uzskaitījums ir paskaidrojums jēdzienam „trešās personas prettiesiska darbība”. Punktā minētais risku uzskaitījums nav izsmeļošs. Ar terminu „prettiesiska darbība” tiek raksturota jebkura personas darbība, kas ir pretēja tiesību normās noteiktajiem uzvedības priekšrakstiem.

Paskaidrojumus sakarā ar kasācijas sūdzību iesniegusi apdrošināšanas a/s „Balta”, lūdzot kasācijas sūdzību noraidīt.

A/s „Balta” norādījusi, ka SIA „Krista Kristiāna” demontējusi sev piederošo īpašumu. Policija nav apstiprinājusi trešās personas prettiesiskas rīcības riska iestāšanos un nav pamata uzskatīt, ka darbības bijušas prettiesiskas. Tiesa nav sašaurināti tulkojusi apdrošināšanas risku uzskaitījumu.

SIA „Krista Kristiāna” paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību norāda, ka pievienojas atbildētāja paskaidrojumiem.

Pārbaudot lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas spriedumu pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, kas reglamentē lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā, Senāts *u z s k a t a*, ka apelācijas instances tiesas spriedums lietā atstājams negrozīts.

Latvijas Republikas Saeima 1998.gada 10.jūnijā pieņēma likumu „Par apdrošināšanas līgumu.” Likuma 1.panta 4.punkts izskaidro apdrošināšanas gadījumu, t.i., ar apdrošināto risku cēloņsakarīgi saistīts notikums, kuram iestājoties paredzēta apdrošināšanas atlīdzības izmaksa atbilstoši apdrošināšanas līgumam, bet 13.punkts nosaka, ka apdrošināšanas risks ir apdrošināšanas polisē paredzētais no apdrošinātā gribas neatkarīgs notikums, kura iestāšanās iespējama nākotnē. Vienlaicīgi likuma

24.panta pirmā daļa paredz, ka iestājoties apdrošināšanas gadījumam, apdrošinātājs izmaksā apdrošināšanas atlīdzību.

Prasītāja *M.Z.* apdrošināšanas līgumu noslēdza 2001.gada 14.novembrī un atbilstoši apdrošināšanas noteikumiem viens no apdrošināšanas riskiem ir trešās personas prettiesiska rīcība.

Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesa pamatoti nav piemērojusi likuma „Par apdrošināšanas līgumu” 24.panta pirmo daļu, jo nav iestājies apdrošināšanas gadījums.

Tiesa konstatēja juridisku faktu, ka strīdus telpas uz 1997.gada 26.marta nomas līguma pamata ar pašvaldību aizņēma SIA „Krista Kristiāna”, kura telpas uzlabojusi, ieguldot Ls 48 475,12. Šis juridiskais fakts pareizi saistīts ar Civillikuma 865.pantu, kas nosaka, ka lietai taisīti izdevumi ir derīgi, jo tie uzlabo lietu.

Saskaņā ar Civillikuma 867.panta pirmo daļu derīgie izdevumi atlīdzināmi tam, kas valdījis svešu lietu labā ticībā, par kādu arī uzskatāma SIA „Krista Kristiāna.”

Mainoties ēkas īpašniekiem, derīgie izdevumi nav atlīdzināti un prasītāja cēla prasību par SIA izlikšanu no telpām, kura apmierināta. Apelācijas instances tiesa arī konstatēja, ka prasītāja atteicās atlīdzināt derīgos izdevumus.

Šie konstatētie apstākļi atbilst Civillikuma 867.panta otrajai daļai, ka šādā gadījumā var atņemt svešajā lietā izdarītos uzlabojumus, ciktāl tas iespējams tai nekaitējot, ko arī SIA „Krista Kristiāna” arī veikusi, kā to konstatējusi tiesa.

Līdz ar to tiesa pamatoti piemērojusi Civillikuma 1636.pantu, kas nosaka, ka tiesību aizskārums nav, ja kāds izlieto sev piederošās tiesības, t.i., atņemt svešajā lietā izdarītos uzlabojumus.

Novērtējot pierādījumus, tiesa arī konstatējusi, ka atņemot derīgos izdevumus, kas nav prasītājas īpašums, lietas bojājumi un to apmērs nav konstatēti.

Kasācijas sūdzības iesniedzējas norādījums, ka tiesa vadījusies no tādām materiālo tiesību normām un vērtējusi apstākļus, kas neattiecas uz izskatāmo prasības priekšmetu, nav pamatots, jo tiesai, izskatot prasību par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu, jāpārbauda un jānovērtē apstākļi pie kādiem lietai nodarīti zaudējumi, ko arī tā veikusi atbilstoši Civilprocesa likuma 8.panta pirmajai daļai.

Atsauce uz apdrošināšanas noteikumu 2.4.punktu, ka šajā punktā minētais risku uzskaitījums ir paskaidrojums jēdzienam „trešās personas prettiesiska darbība” un tas nav izsmeļošs, nedod pamatu atcelt spriedumu lietā, jo, kā tas norādīts iepriekš, svešajā lietā izdarīto uzlabojumu atņemšanas realizācija izslēdz apdrošināšanas riska iestāšanos.

Līdz ar to spriedums atstājams negrozīt, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas
Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 1.jūnija spriedumu
atstāt negrozītu, bet *M.Z.* kasācijas sūdzību noraidīt.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Namatēvs

Senatore

R.Saulīte

Senatore

M.Zāģere